

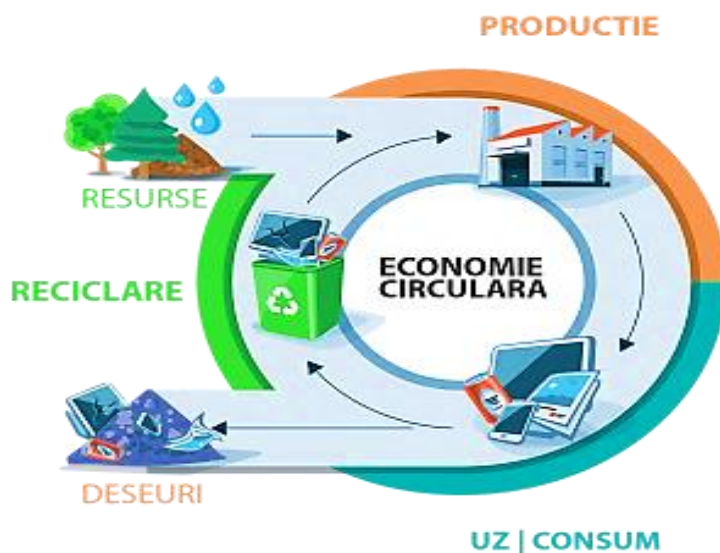
Co-funded by
the European Union

Policy Brief nr. 2/2024

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă bazate pe încurajarea consumului responsabil și promovarea economiei circulare

Natalia ZAMFIR, Rodica CRUDU

Despre autori:

Natalia Zamfir - Dr., Conferențiar universitar, Universitatea de Stat a Moldovei, Facultatea de drept, membru al echipei de implementare a proiectului ECOCONS

Rodica Crudu – Dr., Conferențiar universitar, profesor Jean Monnet, Fulbright Alumni, Academia de Studii Economice a Moldovei, facultatea Relații Economice Internaționale, membru al echipei de implementare a proiectului ECOCONS

Acest material a fost elaborat în cadrul proiectului Catedrei Jean Monnet privind europenizarea Republicii Moldova printr-o economie circulară care funcționează în beneficiul consumatorilor („Jean Monnet Chair on Europeanisation of Moldova through a Circular Economy that Works for Consumers”) / ECOCONS, implementat de Academia de Studii Economice din Moldova, Ref. Nr.: 101085481 — ECOCONS — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH.

Mai multe detalii pot fi găsite la: <https://ecoconsumator.md/>

Co-funded by the
European Union

„Finanțat de Uniunea Europeană. Cu toate acestea, opiniile și punctele de vedere exprimate aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană, nici autoritatea finanțatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.”

Introducere

Eforturile Republicii Moldova pentru promovarea unui consum și o producție sustenabile implică inițierea unei tranziții către sustenabilitate la nivelul politicilor publice, mediului de afaceri și comportamentului populației.

Reflectând asupra evoluției dezvoltării țării în ultimele două decenii, Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" (în continuare – SND "Moldova Europeană 2030") conturează o viziune ce încurajează industriile și afacerile să adopte practici de producție care optimizează utilizarea resurselor și să își asume colectiv responsabilitatea pentru minimizarea deșeurilor și a poluanților toxici. Prin crearea de sinergii și implicarea activă a tuturor părților în ciclul producție-consum, Moldova își propune să protejeze resursele naturale și să reducă impactul negativ al dezvoltării economice asupra mediului.

Pentru a realiza această viziune, este esențial să se facă progrese semnificative în îmbunătățirea calității vieții populației prin tranziția către o economie circulară, care promovează reciclarea în detrimentul modelului liniar actual. Acest model circular oferă beneficii economice și sociale semnificative: stimulează creșterea economică, încurajează inovația, generează noi locuri de muncă, crește veniturile și asigură un mediu mai sănătos pentru actuala și viitoarele generații.

Aceste strategii sprijină consolidarea rezilienței economiei naționale și a securității energetice prin reducerea dependenței de combustibili fosili și promovarea surselor de energie regenerabilă. În plus, adoptarea principiilor economiei circulare poate reduce dependența de resurse naturale limitate și reduce costurile de producție prin utilizarea mai eficientă a materialelor.

Separarea creșterii economice de utilizarea resurselor și trecerea la sisteme economiei circulare în ceea ce privește producția și consumul sunt esențiale pentru realizarea neutralității climatice până în 2050.

Dezvoltarea economiei circulare va contribui, de asemenea, la implementarea prevederilor Strategiei de mediu pentru anii 2024-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024, care include Obiectivul general 7 „Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră către anul 2030 cu 70% comparativ cu 1990, în scenariul necondiționat sau cu 88% conform celui condiționat, asigurând contribuția Republicii Moldova la obținerea neutralității climatice către anul 2050 și creșterea rezilienței sectoarelor economice la schimbările climatice.

Imperativul atingerii obiectivului privind neutralitatea climatică către anul 2050 este reglementat la alin.(1) art.1 din Legea nr.74/2024 privind acțiunile climatice.

De remarcat că Republica Moldova este printre țările cele mai vulnerabile la schimbările climatice, cu o pierdere economică medie anuală de 2,13% din PIB. Economia circulară va avea beneficii nete pozitive sub forma creșterii PIB-ului și a creării de locuri de muncă, deoarece aplicarea a unor măsuri ambițioase legate de economia circulară poate duce la creșterea PIB-ului RM cu 0,5 % până în 2030.

Reducerea vulnerabilității asociate cu schimbarea climei, sectorul deșeurilor are potențialul de a ajunge la reduceri de 15-20% prin implementarea unor măsuri de reciclare și recuperare a valorii materiale și energetice din deșeurile. Acestea obiective pot fi atinse prin aplicarea activă a principiului „ierarhiei deșeurilor” și transpunerea directivelor privind economia circulară ale Uniunii Europene în legislația națională. Din toate emisiile generate la nivel global, jumătate sunt legate de producție, iar acestea se pot reduce cu 30% prin măsuri de economie circulară.

Este necesar să se treacă la un model de dezvoltare circulară, eficientă din punct de vedere al resurselor - care reduce deșeurile înainte de a fi produse și care tratează deșeurile ca o resursă valoroasă. Acțiunile întreprinse în sectorul gestionării deșeurilor vor avea, de asemenea, un impact asupra altor sectoare, cum ar fi energia sau industria.

În conformitate cu directivele UE, reciclarea oferă beneficii economice și sociale semnificative: generează creșterea economică, stimulează inovarea, creează locuri de muncă și contribuie la asigurarea disponibilității resurselor critice. Reciclarea are o prioritate majoră în cadrul politicii europene și globale pentru trecerea la o economie circulară, bazată pe reciclare, spre deosebire de economia liniară existentă în Republica Moldova, creând astfel un mediu sănătos pentru generațiile prezente și viitoare.

1. Particularitățile naționalizării obiectivelor dezvoltării durabile în contextul Republicii Moldova

1.1 Formarea conceptului dezvoltării durabile

Termenul „dezvoltare durabilă” a devenit cunoscut după Conferința Internațională privind Mediul și Dezvoltarea, organizată de Națiunile Unite la Rio de Janeiro în 1992, cunoscută sub numele de „Summit-ul Pământului.”

Evenimentul a condus la dezvoltarea mai multor convenții internaționale axate pe schimbările climatice, diversitatea biologică și combaterea defrișărilor. În plus, Agenda 21, cunoscută și sub numele de Agenda pentru Dezvoltare Durabilă, a fost stabilită ca un plan global pentru promovarea dezvoltării durabile. La zece ani după Summitul de la Rio, în 2002, a avut loc Summitul Mondial privind Dezvoltarea Durabilă a avut loc la Johannesburg, unde Agenda 21, adoptată inițial la Rio, a fost reafirmată ca un instrument esențial pentru avansarea bunăstării globale. Orientată spre implementare la nivel local, Agenda 21 încurajează o participare publică largă în găsirea unui echilibru între dezvoltarea economică, echitatea socială și protecția mediului. În prezent, conceptul de dezvoltare durabilă se bazează pe trei piloni principali: dezvoltarea economică, progresul social și protecția mediului, având în vedere bunăstarea generațiilor viitoare.

În unul dintre documentele adoptate în cadrul Conferinței de la Rio-de-Janeiro – Declarația pentru mediu și dezvoltare – problemele globale de mediu au fost tratate sub două aspecte:

a) nivelul de consum al resurselor biosferei, care condiționează starea ecologică favorabilă (actualmente – nefavorabilă) a planetei a avansat brusc. Însă, nici până în prezent nu s-a stabilit cu certitudine gradul admisibil de influență asupra biosferei, a cărui depășire ar putea periclita viața pe Terra;

b) corelația dintre nivelul de consum al resurselor biosferei și creșterea numărului populației este dezechilibrată. Resursele limitate și degradate ale biosferei nu pot satisface necesitățile populației planetei, al cărei număr se află în permanentă creștere

În decembrie 1992, Adunarea Generală a ONU a înființat Comisia Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă. Crearea Comisiei a subliniat angajamentul global continuu față de principiile și obiectivele stabilite în Rio de Janeiro, în 1992, marcând un pas important în direcția consolidării eforturilor internaționale pentru promovarea unei dezvoltări care respectă echilibrul dintre nevoile economice, sociale și de mediu ale planetei. Națiunile Unite și-au asumat un rol de lider în coordonarea acțiunilor globale pentru dezvoltarea durabilă, asigurând că progresele în această direcție sunt monitorizate în mod sistematic și că recomandările Summitului Pământului sunt implementate efectiv.

Pe data de 25 septembrie 2015 liderii mondiali au adoptat în cadrul celei de a 70-a sesiuni a Adunării Generale a ONU, un nou cadru global de dezvoltare durabilă, Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă (în continuare - „Agenda 2030”) având ca element central Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (în continuare - ODD).

1.2 Consensul Uniunii Europene privind Dezvoltarea Durabilă

Dezvoltarea durabilă a fost consacrată ca un obiectiv cheie politic al Uniunii Europene în 1997, odată cu integrarea sa în Tratatul de la Maastricht privind Uniunea Europeană în temeiul art. 3, alin. (3). Într-un pas semnificativ ulterior, în 2001, Consiliul European de la Göteborg a consfințit adoptarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene, marcând un angajament ferm către promovarea unei creșteri sustenabile. Această strategie a fost ulterior îmbogățită cu o componentă externă în 2002, la Barcelona, accentuând astfel angajamentul UE față de sustenabilitate nu doar în interiorul granițelor sale, ci și în relațiile sale externe.

Între anii 2014 și 2019, Comisia Europeană a aprobat Strategia sa de implementare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) printr-o serie de documente de politică esențiale. Aceste documente au inclus o comunicare intitulată "Etapile următoare pentru un viitor european durabil"¹, care a trasat direcțiile strategice pentru integrarea principiilor de dezvoltare durabilă în viziunea pe termen lung a Europei. Un al doilea document, un document de politică denumit "Către o Europă durabilă până în 2030", a oferit o analiză profundă și o serie de recomandări pentru a ghida UE pe calea sustenabilității, subliniind etapele cheie necesare pentru a atinge obiectivele ambițioase stabilite pentru 2030. În plus, pentru a sublinia angajamentul

¹ COM(2019) 22 of 30 January 2019. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52016DC0739>

său în relațiile externe, Comisia a adoptat "Consensul European privind Dezvoltarea" în 2017², un acord care reafirmă unitatea și solidaritatea statelor membre UE în promovarea dezvoltării durabile la nivel global. Aceste documente reflectă un angajament puternic al Uniunii Europene de a se poziționa în fruntea eforturilor globale pentru dezvoltare durabilă, evidențiind o abordare strategică și coordonată atât pe plan intern, cât și în acțiunile externe.

Din perspectivă regională, angajamente similare au fost exprimate prin declarația de la Summitul „Parteneriatului Estic” de la Varșovia din 2011 și la Summitul de la Vilnius din 2013. În cadrul acestor întâlniri, participanții din Uniunea Europeană și țările Parteneriatului Estic (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina) au recunoscut beneficiile colaborării reciproc avantajoase pentru promovarea unei economii verzi. Ca urmare, inițiativa EaP GREEN a fost lansată pentru a sprijini țările Parteneriatului Estic în adoptarea unor strategii naționale eficiente pentru o creștere economică verde. Aceasta vizează impulsivarea dezvoltării economice și durabile, asigurând în același timp că resursele naturale continuă să ofere serviciile ecologice esențiale pentru bunăstarea societății.

În conformitate cu direcțiile politice globale, Comisia Europeană își adaptează mecanismul de coordonare economică pentru a încorpora ODD în cadrul Pactului Ecologic European³, având ca scop transformarea Europei în primul continent cu impact climatic neutru. Acest demers ambițios va fi realizat promovând, în același timp, egalitatea și o tranziție echitabilă, asigurându-se că toți cetățenii beneficiază și că nimeni nu este lăsat în urmă. Pentru a atinge aceste obiective, este esențial să fie mobilizați toți factorii interesați, inclusiv autoritățile, reprezentanții societății civile, sectorul privat, mediul academic și publicul larg.

Pactul Ecologic European este strategia de vârf a UE pentru dezvoltarea unei economii sustenabile, mai reziliente, sigure și sănătoasă, având ca scop final atingerea neutralității climatice până în anul 2050. Pentru a atinge acest obiectiv, este esențial să se disocieze creșterea economică de consumul de resurse și să se adopte sisteme circulare de producție și consum. În martie 2020, Comisia Europeană a lansat un Plan de acțiune revizuit pentru economia circulară⁴, care introduce inițiative noi pentru toate etapele ciclului de viață al produselor. Acest Plan de acțiune își propune să modernizeze economia UE și să o transforme, asigurând în același timp protecția mediului.

Un nou plan de acțiune privind economia circulară, aprobat în 2020, pune accent pe întregul ciclu de viață al produselor, de la design și producție până la consum și gestionarea deșeurilor. Se concentrează pe domenii cheie cum ar fi electronicele, bateriile și vehiculele, ambalajele, materialele plastice, textilele, construcțiile și alimentele.

Strategia europeană pentru materialele plastice într-o economie circulară a fost lansată în 2018 pentru a aborda problemele specifice legate de poluarea cu plastic, cu obiective clare pentru reciclarea ambalajelor din plastic și reducerea utilizării plasticului de unică folosință.⁵

1.3 Agenda 2030, angajament politic al Republicii Moldova

Agenda 2030 reprezintă un angajament ambițios pentru Republica Moldova în abordarea celor mai presante provocări cu care se confruntă lumea astăzi. Republica Moldova, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și-a exprimat adeziunea la cele 17 ODD ale Agendei 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1. Agenda 2030 înglobează într-un mod echilibrat cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economică, socială și de mediu cu o aplicabilitate universală pentru toate statele, indiferent de nivelul de dezvoltare și prioritățile acestora. Pentru a fi eficientă, Agenda 2030 trebuie adaptată la prioritățile și contextul specific al fiecărei țări (naționalizată), în timp ce principiul „a nu lăsa pe nimeni în urmă” se aplică atât pe plan intern, cât și global.⁶

² European Consensus on Development 'Our World, our Dignity, Our Future' (8 June 2017), Official Journal of the European Union, C 210, 30 June 2017. https://www.consilium.europa.eu/media/24004/european-consensus-on-development-2-june-2017-clean_final.pdf

³ Comunicarea a Comisiei – Pactul Ecologic European. COM/2019/640. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>

⁴ Comunicarea a Comisiei – Închiderea buclei – un plan de acțiune al UE pentru economia circulară. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0614&from=SV>

⁵ Strategia europeană privind materialele plastice. https://environment.ec.europa.eu/strategy/plastics-strategy_en

⁶ Natalia Zamfir. Particularitățile naționalizării obiectivelor dezvoltării durabile în contextul Republicii Moldova. Conferința "Integrare prin cercetare și inovare" Chișinău, Moldova, 7-8 noiembrie 2020. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/114134

SND "Moldova Europeană 2030", aprobată prin Legea nr. 315/2022⁷, reprezintă o adaptare strategică a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) la contextul unic al Republicii Moldova, punând în evidență un angajament profund pentru sustenabilitate și incluziune. Această inițiativă națională este concepută să răspundă eficient la specificitățile și prioritățile țării, prin integrarea ODD-urilor într-un document de politici publice de dezvoltare ce acoperă aspecte esențiale precum consolidarea instituțională, stimularea unei creșteri economice care să includă toate segmentele societății, combaterea sărăciei, promovarea accesului la educație de calitate și servicii de sănătate, protejarea mediului și garantarea egalității de gen.

SND "Moldova Europeană 2030" își propune să transforme obiectivele globale într-un set de acțiuni și politici specifice, aplicabile la nivel național, pentru a asigura o dezvoltare armonioasă și durabilă în toate dimensiunile sale: economică, socială și de mediu. Strategia subliniază, de asemenea, importanța esențială a parteneriatelor între guvern, sectorul privat și societatea civilă, recunoscând necesitatea unei colaborări transsectoriale pentru a atinge aceste obiective ambițioase.

În plus, SND "Moldova Europeană 2030" include un cadru solid pentru monitorizarea și evaluarea progresului, permițând ajustări ale politicilor și intervențiilor în timp real, pentru a menține Republica Moldova pe drumul cel mai direct către îndeplinirea ODD-urilor. Această abordare strategică demonstrează angajamentul Republicii Moldova de a construi un viitor mai prosper, echitabil și sustenabil pentru toți cetățenii săi, evidențiindu-se prin viziunea sa cuprinzătoare și orientată către viitor.

SND "Moldova Europeană 2030" abordează naționalizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) printr-o serie de particularități care reflectă contextul specific al Republicii Moldova, adaptând obiectivele globale la realitățile și prioritățile naționale. Aceste particularități demonstrează cum strategia îmbină aspirațiile globale pentru sustenabilitate cu nevoile și oportunitățile unice ale țării.

Principalele trăsături ale acestei naționalizări includ următoarele obiective:

Obiectivul general 1. Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților

Obiectivul general 2. Îmbunătățirea condițiilor de trai

Obiectivul general 3. Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții

Obiectivul general 4. Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală

Obiectivul general 5. Îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației prin contribuția activă a unui sistem de sănătate modern și eficient, care răspunde nevoilor fiecărui individ

Obiectivul general 6. Un sistem de protecție socială solid și incluziv

Obiectivul general 7. Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente

Obiectivul general 8. Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent

Obiectivul general 9. Promovarea unei societăți pașnice și sigure

Obiectivul general 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur

Operaționalizarea acestor obiective este realizată prin stabilirea unor ținte tangibile pe toate dimensiunile relevante ale conceptului de calitate a vieții umane.⁸

2. Obiectivele Dezvoltării Durabile relevante pentru realizarea economiei circulare

2.1 Evoluția conceptului economiei circulare și corelarea acestuia cu ODD

Conceptul economiei circulare, are rădăcini istorice ce datează din diverse perioade și culturi, unde practicile de reutilizare și reciclare au fost intuitiv implementate. Cu toate acestea, formularea explicită și popularizarea ideii de economie circulară au început să prindă contur în secolul XX.

Ideea unei societăți moderne construită în jurul sistemelor circulare ale naturii a apărut pentru prima dată în eseu economistului Kenneth Boulding în 1966 "The Economics of the Coming Spaceship Earth". În ea, Boulding a descris nevoia urgentă de a trece de la o „economie deschisă” de extracție, producție și consum neglijent de resurse la un „pământ închis” – un sistem economic ciclic care păstrează și menține resursele prin crearea de produse care nu se uzează niciodată.⁹

⁷ Monitorul Oficial Nr. 409-410 din 21.12.2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro

⁸ Legea nr. 315/2022. Monitorul Oficial Nr. 409-410 din 21.12.2022.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro

⁹ Maria OLEINIUC. Aliona DODU. Economia circulară versus economia verde.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/169-173_31.pdf

Economistul Walter Stahel a propus conceptul de „Economie Regenerabilă” (anii 1970), punând accent pe necesitatea de a trece de la un model economic liniar, care urmează calea extracție-producție-consum-deșeu, la unul care regenerează și valorifică resursele într-un ciclu continuu. Acest model se concentrează pe menținerea valorii produselor, componentelor și materialelor pentru o perioadă cât mai lungă posibilă, încurajând reutilizarea, refabricarea și reciclarea, cu scopul de a reduce deșeurile și de a conserva resursele naturale.

În anii 1990, ecologia industrială, acum un domeniu practicat pe scară largă al științei mediului, a fost promovată de strategul Hardin Tibbs, care a propus ca economiile să fie construite în jurul unui „flux ciclic continuu de materiale”, cu ieșirile unui sistem industrial utilizate ca intrări pentru altul.¹⁰

Economia circulară constituie un model economic revoluționar, având scopul de a eradica deșeurile și poluarea prin proiectare și de a favoriza un ciclu continuu de reutilizare a produselor și materialelor la cel mai înalt nivel posibil de valoare. Acest model nu se limitează doar la diminuarea deșeurilor, ci promovează și regenerarea resurselor naturale într-un proces eficient și sustenabil. În cadrul unei economii circulare, produsele sunt create pentru a fi rezistente, reparabile, reutilizabile și reciclabile, asigurând astfel conservarea valorii lor pe termen lung și reducerea impactului negativ asupra mediului.

Ținând cont de lecțiile oferite de traiectoria de dezvoltare a țării din ultimele două decenii, în Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova 2013-2027¹¹ este propusă o viziune de încurajare a industriilor și afacerilor să adopte o producere eficientă din punct de vedere al resurselor și să partajeze responsabilitatea pentru eliminarea deșeurilor și poluanților toxici. Sinergia și participarea tuturor actorilor în acest lanț de producere-consum va salva și conserva resursele naturale și va reduce paguba ecologică cauzată de creșterea economică.

La nivel național, un pas important în realizarea ODD, care vor sprijini dezvoltarea economiei circulare, a fost făcut prin adoptarea Hotărârii de Guvern nr. 495/2024. Aceasta a aprobat Programul de Promovare a Economiei Verzi și Circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028¹², fiind primul document de politici publice dedicat susținerii adoptării principiilor economiei verzi și circulare în țară.

Implementarea acestui program a contribuit la următoarele realizări:

- aprobarea și punerea în practică eficientă a Programului de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 592/2019¹³;
- promovarea și instituirea, prin Legea nr.209/2016 privind deșeurile¹⁴, a mecanismelor specifice, inclusiv Responsabilitatea Extinsă a Producătorului (în continuare - REP). Acest cadru de reglementare economic impune ca producătorii și importatorii să gestioneze eliminarea produselor proprii sau importate atunci când acestea își încheie ciclul de viață și nu mai prezintă proprietăți utilizabile;
- aprobarea și implementarea Programului de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 515/2022¹⁵;
- aprobarea Programului de susținere a inovațiilor digitale și start-upurilor tehnologice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. nr. 243/2022¹⁶.

Obiectivele Globale de Dezvoltare Durabilă (ODD), integrate în SND "Moldova Europeană 2030" la nivel național, constituie un pilon fundamental pentru creșterea calității vieții în concordanță cu mediul înconjurător și asigurarea unui viitor sustenabil. Esențiale pentru Republica Moldova în avansarea economiei circulare, ODD-urile relevante sunt:

ODD 3. Sănătate și bunăstare

Economia circulară susține un mediu sănătos și reduce pericolele pentru sănătate legate de poluare și schimbările climatice, totodată stimulând crearea de locuri de muncă în domeniile energiei regenerabile și protecției ambientale. Promovând practici economice care reduc emisiile de GES și alți poluanți, se contribuie la purificarea aerului și la prevenirea bolilor respiratorii, îmbunătățind astfel sănătatea populației. În plus, se stimulează producția și consumul de energie regenerabilă, cu un impact ambiental semnificativ mai mic decât cel al combustibililor fosili, favorizând protecția mediului și sănătatea umană.

¹⁰ Maria OLEINIUC. Aliona DODU. Economia circulară versus economia verde.

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/169-173_31.pdf

¹¹ Monitorul Oficial Nr. 82 din 12.04.2013. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114412&lang=ro#

¹² Monitorul Oficial Nr. 332-335 din 02.08.2024. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144384&lang=ro

¹³ Monitorul Oficial Nr. 360-366 din 06.12.2019. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139541&lang=ro#

¹⁴ Monitorul Oficial Nr. 459-471 din 23.12.2016. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135894&lang=ro#

¹⁵ Monitorul Oficial Nr. 246-450 din 05.08.2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139539&lang=ro#

¹⁶ Monitorul Oficial Nr. 118 din 20.04.2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139547&lang=ro#

ODD 7. Energie curată și la prețuri accesibile

Economia circulară susține trecerea la utilizarea surselor de energie regenerabilă, facilitând astfel accesul la energie nepoluantă și diminuând emisiile nocive și de GES.

Economia circulară încurajează dezvoltarea și implementarea de tehnologii energetice curate, precum energia solară, eoliană, hidroenergia și alte forme de energie regenerabilă. De asemenea, accentuează necesitatea de a face aceste tehnologii accesibile pentru toate segmentele societății, inclusiv pentru comunitățile rurale, pentru a asigura echitatea socială.

ODD 8. Muncă decentă și creștere economică

Economia circulară stimulează crearea de locuri de muncă în sectoarele reciclării și reutilizării, contribuind astfel la o creștere economică durabilă și la promovarea incluziunii sociale.

Favorizarea modelor de afaceri și a practicilor industriale care îmbunătățesc eficiența utilizării resurselor și scad risipa, precum și contribuie la o creștere economică sustenabilă, independentă de exploatarea excesivă a resurselor naturale. Este esențial să se asigure o distribuție echitabilă a câștigurilor creșterii economice ecologice între diferite grupe sociale, prin intermediul unor politici salariale echitabile și a asigurării unui mediu de muncă sigur și sănătos.

ODD 9. Industrie, inovație și infrastructură

Economia circulară stimulează inovația în procesele de producție și dezvoltarea unei infrastructuri durabile. Economia circulară favorizează dezvoltarea și modernizarea infrastructurii pentru a minimiza impactul negativ asupra mediului, promovând inițiative precum transportul ecologic, utilizarea surselor de energie regenerabilă și realizarea construcțiilor sustenabile. Acordă o importanță deosebită inovației ca mijloc de identificare a soluțiilor inovatoare și eficiente la problemele ecologice globale. Inovația în tehnologiile ecologice, gestionarea responsabilă a resurselor și crearea unor modele de afaceri bazate pe principiile economiei circulare sunt cruciale pentru o tranziție reușită către o economie sustenabilă.

ODD 10. Reducerea inegalităților

Economia circulară sprijină dezvoltarea urbană durabilă, încurajând utilizarea transportului public prietenos cu mediul și îmbunătățirea eficienței energetice în clădiri. Economia circulară oferă un cadru în care reducerea inegalităților poate fi abordată nu doar prin prisma distribuției echitabile a veniturilor, ci și prin accesul la resurse, oportunități de muncă, educație și participare, contribuind la realizarea unui viitor mai echitabil și sustenabil pentru toți.

ODD 11. Orașe și comunități durabile

Economia circulară accentuează proiectarea și renovarea clădirilor pentru eficiență energetică maximă, folosind materiale ecologice și tehnologii inovatoare pentru a minimiza consumul de resurse și emisiile de GES. De asemenea, se pune un accent puternic pe susținerea sistemelor de transport ecologice, inclusiv transportul public optimizat, infrastructura prietenoasă pentru biciclete și pietoni, și adoptarea vehiculelor electrice, toate contribuind la diminuarea poluării aerului și îmbunătățirea sănătății publice. În plus, crearea și întreținerea spațiilor verzi urbane joacă un rol esențial în îmbunătățirea calității aerului și conservarea biodiversității, oferind totodată spații de odihnă și recreere pentru rezidenți, îmbunătățind astfel calitatea vieții urbane.

ODD 12. Consum și producție responsabile

Economia circulară susține modele de producție și consum responsabil, precum și contribuie la generarea de deșeuri și încurajarea reciclării materialelor. În cadrul economiei circulare, ODD 12, se axează pe crearea unor modele de consum și producție prin următoarele strategii: (i) proiectare ecologică; (ii) minimizarea deșeurilor; (iii) optimizarea utilizării resurselor și (iv) conștientizarea consumatorilor.

ODD 13. Acțiune climatică

Economia circulară joacă un rol crucial în diminuarea emisiilor de GES, prin încurajarea utilizării energiilor regenerabile și adoptarea metodelor de agricultură sustenabilă.

Economia circulară, prin încurajarea reutilizării, reparării, refabricării și reciclării, joacă un rol crucial în reducerea amprente de carbon. Optimizarea consumului de energie în procesele industriale și trecerea la surse de energie regenerabilă, în detrimentul combustibililor fosili, sunt pași esențiali. Adoptarea practicilor agricole și silvice sustenabile, care valorifică ciclurile naturale și scad dependența de îngrășăminte și pesticide chimice, contribuie la captarea carbonului și la întărirea rezilienței ecosistemelor.

ODD 15. Viața terestră

Economia circulară subliniază importanța protejării, restaurării și promovării utilizării sustenabile a ecosistemelor terestre, a gestionării durabile a pădurilor, a combaterii deșertificării, a stopării și reducerii degradării terenurilor și a pierderii biodiversității.

Economia circulară contribuie la diminuarea impactului asupra ecosistemelor terestre, integrând practici agricole regenerative ce favorizează sănătatea solului și păstrarea biodiversității. Susținând proiecte

de conservare și restaurare, se promovează îmbunătățirea calității mediului și se garantează furnizarea serviciilor ecosistemice vitale pentru existența pe Terra.

ODD 16. Pace, justiție și instituții eficiente

Pentru implementarea eficientă a unei economii circulare, este crucială colaborarea interinstituțională, care să cuprindă integrarea științei, economiei și a cunoștințelor locale tradiționale.

Economia circulară urmărește să creeze o societate pașnică și deschisă tuturor, punând accent pe accesul liber la justiție și pe dezvoltarea instituțiilor responsabile și deschise la toate nivelurile. Prin încurajarea colaborării intersectoriale și a parteneriatelor public-private, economia circulară consolidează inițiativele orientate spre pace și justiție.

ODD 17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor

Implementarea eficientă a economiei circulare solicită inovare în multiple sectoare, inclusiv producție, consum și managementul deșeurilor. Colaborările între sectorul public, cel privat, mediul academic și organizațiile societale sunt cruciale pentru crearea și aplicarea tehnologiilor și metodologiilor ce susțin sustenabilitatea. Parteneriatele la nivel internațional pot stimula schimbul de informații, tehnologie și resurse, pe când proiectele la nivel local sunt esențiale pentru adaptarea și implementarea soluțiilor în concordanță cu particularitățile și nevoile comunităților.

2.2 Încurajarea consumului responsabil pentru realizarea economiei circulare

Importanța aspectelor de mediu în activități industriale este în creștere continuă de la prima criză petrolieră de la începutul anilor '70. Primele încercări de a găsi soluții pentru daunele ecologice regionale și globale au constat din dezvoltarea tehnologiilor de mediu (tratament „end-of-pipe”) pentru a gestiona, controla și trata deșeurile din activitățile industriale din mediu. La sfârșitul anilor '70, conceptul prevenirii poluării a apărut drept alternativă economică pentru soluțiile „end-of-pipe”. Prevenirea poluării se concentrează pe stabilirea unei tehnologii orientate spre conservare, care implică nu doar furnizarea și producerea de materie primă, dar și, în primul rând, consumul și eliminarea de produse. În pofida acestor eforturi, amenințările pentru mediu au crescut. Cu accentul pus pe dezvoltarea sustenabilă în 1987, conceptul prevenirii poluării a fost extins pentru a acoperi toate activitățile industriale, ciclul de viață complet al produsului, și toate restul activităților umane care afectează economia, mediul și societatea.

Proiectarea ecologică este un concept de proiectare a produsului care tinde să reducă impactul global asupra mediului al unui anumit produs în diferite moduri. Acesta poate include inovații distincte, cum ar fi plasarea butonului de pornire/oprire a televizorului, făcând astfel mai ușoară sau mai dificilă deconectarea televizorului și economisirea energiei, sau aspecte simple, precum metalele conținute sau modul în care diferite componente ale produsului uzat pot fi reciclate. Performanța ecologică și eficiența energetică pot fi îmbunătățite prin includerea aspectelor de mediu la una din primele etape a creării produsului.

Prin urmare, în centrul proiectării ecologice este conceptul ciclului de viață al produsului. Începe prin extragerea resurselor din natură, continuă cu producerea materialelor și procesele de fabricare a produselor/componentelor, utilizarea și menținerea unui produs, și se încheie la etapa de finalizare a vieții (abordarea „de la leagăn la mormânt”).

Pentru materializarea acestei viziuni este necesară atingerea unui progres palpabil în sporirea calității vieții oamenilor, prin trecerea la o economie circulară, bazată pe reciclare (față de cea liniară existentă în Republica Moldova), care prezintă beneficii economice și sociale importante: generează creșterea economică, stimulează inovarea, creează locuri de muncă, creșterea veniturilor și generează un mediu sănătos pentru generațiile de astăzi și viitoare.

În faza de proiectare se determină până la 80 % din impacturile produselor asupra mediului, însă modelul liniar de tipul „iei-produci-folosești-arunci” nu oferă producătorilor stimulente suficiente pentru a asigura o mai mare circularitate pentru produsele lor. Multe produse se strică prea repede și nu pot fi refolosite, reparate sau reciclate cu ușurință și multe sunt făcute pentru a fi utilizate doar o singură dată.¹⁷

Implementarea principiilor economiei circulare are ca scop constituirea unui sistem economic care funcționează în armonie cu natura, susținând dezvoltarea durabilă și asigurând prosperitatea pe termen lung pentru oameni și planetă.

Eliminarea și minimizarea deșeurilor, care va reduce impactul asupra mediului înconjurător. De la începutul proiectării, produsele și materialele sunt concepute pentru a minimiza deșeurile și poluarea. De asemenea, se urmărește creșterea proporției de materiale reciclate în compoziția produselor, garantând totodată performanța și siguranța acestora.

¹⁷ JO L 198, 22.6.2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32020R0852>

Menținerea în utilizare și prelungirea duratei de viață a produselor existente. Scopul este de a extinde ciclul de viață al produselor prin menținerea acestora într-o stare de funcționare optimă pentru cât mai mult timp posibil, reducând astfel nevoia de a produce bunuri noi și impactul asupra mediului înconjurător asociat cu producția și eliminarea lor. Această abordare este fundamentală pentru economia circulară și contribuie la o utilizare mai eficientă a resurselor și la reducerea amprente ecologice.

Principiului "a nu aduce prejudicii semnificative", presupune evitarea susținerii sau desfășurării activităților economice care provoacă daune importante vreunui dintre obiectivele de mediu stabilite. (art.17 Regulamentul (UE) 2020/852 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile).

Asigurarea consumului sustenabil este posibilă prin existența unor alternative viabile. Optarea pentru produse sustenabile, cum ar fi cele biodegradabile și reutilizabile, va determina în mod natural dezvoltarea durabilă a teritoriului național, armonizându-se cu capacitatea ecosistemului și a resurselor naturale de a susține această dezvoltare. Acesta vizează transformarea economică și socială prin inovare și tehnologie, încurajând companiile și consumatorii să adopte modele sustenabile care contribuie la conservarea resurselor naturale pentru generațiile viitoare.

Pe măsură ce economia Moldovei se dezvoltă și consumul crește, lipsa conștientizării publicului poate duce, de asemenea, la cantități mai mari de deșeuri generate și la lipsa de dorință a consumatorilor de a colecta separat deșeurile, de a reutiliza produsele și ambalajele.

Moldova duce lipsă de un sistem integrat de gestionare a deșeurilor, în mod deosebit a celor periculoase, în conformitate cu cerințele internaționale. Această problemă este și mai acută în regiunile rurale, unde nu sunt destule locuri pentru stocarea deșeurilor.

Conform prevederilor Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027¹⁸, generarea deșeurilor municipale pe cap de locuitor, variază în zonele rurale între 0,3–0,4 kg/loc/zi, iar pentru zonele urbane constituia 0,9 kg/loc/zi (în perioada 2010-2012). În perioada 2016-2020, la etapa de perfectare a studiilor de fezabilitate pentru dezvoltarea sistemelor de gestionare a deșeurilor la nivel regional, indicatorii de generare a deșeurilor au fost revizuiți, fiind propuse următoarele valori pentru localitățile rurale: 0,5-0,7 kg/loc/zi, respectiv 0,9 kg/loc/zi pentru localitățile urbane mici și centrele raionale, și între 1,3-1,5 kg/loc/zi pentru municipiile Bălți și Chișinău.

2.3 Responsabilitate sustenabilă a producătorului

Legea nr.209/2016 privind deșeurile¹⁹, a preluat majoritatea reglementărilor din Directiva nr.2008/98/CE²⁰, care uniformizează practici contemporane de gestionare a deșeurilor și concepe instituția REP.

Prevederile legii privind deșeurile nr.209/2016²¹ încurajează dezvoltarea, producerea și comercializarea produselor cu utilizări multiple, care sunt durabile din punct de vedere tehnic și care pot, după ce au devenit deșeuri, să facă obiectul unei valorificări sigure și al unei eliminări ce nu poluează mediul. Legea concepe regimul de responsabilitate extinsă a producătorului (în continuare – REP) pentru persoanele fizice sau juridice (producătorul produsului) care, la nivel profesional, proiectează, produc, prelucrează, tratează, vând și/sau importă vehiculele, inclusiv componentele acestora și instituie obligații fie individual, fie colectiv, pentru recuperarea, valorificarea sau reciclarea produselor scoase din uz.

Conform prevederilor art.12, alin. (14) a Legii privind deșeurile nr.209/2016, principiul REP se aplică următoarelor produse:

- a) baterii și acumulatori;
- b) echipamente electrice și electronice;
- c) vehicule;
- d) uleiuri;
- e) ambalaje.

Principiul REP pentru diversele categorii de produse scoase din uz este stabilit în mai multe reglementări.

Condițiile de îmbunătățire a performanțelor de protecție a mediului și sănătății populației prin prevenirea sau reducerea efectelor negative ale generării și gestionării deșeurilor de echipamente electrice și electronice, precum și prin îmbunătățirea eficienței utilizării acestora sunt reglementate de Regulamentul

¹⁸ Monitorul Oficial Nr. 82 din 12.04.2013. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114412&lang=ro

¹⁹ Monitorul Oficial Nr. 459-471 din 23.12.2016. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135894&lang=ro#

²⁰ Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind deșeurile și de abrogare a anumitor directive. JO L 312, 22.11.2008. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32008L0098>

²¹ Monitorul Oficial Nr. 459-471 din 23.12.2016. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135894&lang=ro#

privind deșeurile de echipamente electrice și electronice, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 212/2018²².

Normele referitoare la introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor, precum și procedurile specifice pentru colectarea, tratarea, reciclarea și eliminarea deșeurilor de baterii și acumulatori, inclusiv interdicția comercializării celor care conțin anumite substanțe chimice periculoase, sunt stabilite prin Regulamentul privind gestionarea bateriilor și acumulatorilor și a deșeurilor acestora, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 586/2020²³.

Regulamentul privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 561/2020²⁴, reglementează gestionarea ambalajelor și deșeurilor de ambalaje în scopul prevenirii sau reducerii impactului asupra mediului, asigurând un grad ridicat de protecție a mediului, funcționarea pieței și evitarea obstacolelor în calea comerțului, prevenirea denaturării sau limitării concurenței.

Regulamentul privind gestionarea vehiculelor scoase din uz, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 93/2023²⁵ stabilește un cadru legal propice atingerii Țintelor economiei circulare. Acesta va promova designul ecologic, va interzice utilizarea substanțelor nocive în fabricarea vehiculelor și va defini obiective ambițioase pentru reutilizare, reciclare și recuperare a materialelor din Vehiculele Scoase din Uz (în continuare - VSU), menținând astfel resursele valoroase în cadrul economiei.

Inițiativa regulamentară este motivată în principal de necesitatea implementării unui sistem eficient pentru prevenirea generării de deșeuri din VSU și componente, precum și pentru optimizarea refolosirii, reciclării și altor procese de recuperare ale acestora, pentru minimizarea cantității de deșeuri. În plus, se urmărește ameliorarea performanței ecologice a tuturor actorilor economici implicați în ciclul de viață al vehiculelor, cu o atenție deosebită acordată operatorilor care gestionează tratamentul VSU.

Regulamentul privind gestionarea uleiurilor uzate, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 731/2022²⁶, stabilește cerințele pentru gestionarea ecologică corespunzătoare a uleiurilor uzate generate la nivel național, prin aplicarea regimului de responsabilitate extinsă a producătorului și instituite norme privind prevenirea și limitarea poluării aerului, apelor și solurilor și limitarea riscurilor pentru sănătatea umană ca urmare a tratării și transportului de uleiuri uzate.

Regulamentul privind gestionarea anvelopelor uzate, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2022²⁷, instituie cadru juridic de reglementare a gestionării anvelopelor uzate în vederea prevenirii sau reducerii impactului asupra mediului și a sănătății umane, contribuind astfel la o dezvoltare durabilă a societății, și punerii în aplicare a cerințelor privind colectarea, reutilizarea, refolosirea ca atare, reșaparea, precum și valorificarea energetică și/sau reciclarea anvelopelor uzate.

Procese de autorizare, notificare și raportare a datelor privind generarea și gestionarea deșeurilor care cad sub incidența principiului REP sunt facilitate de Sistemul informațional automatizat „Managementul deșeurilor” (SIA „MD”). SIA „MD”, implementat în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 682/2018²⁸, servește la colectarea și centralizarea datelor despre deșeurile din Republica Moldova, oferind o imagine de ansamblu asupra produselor intrate pe piață și a deșeurilor generate.

²² Monitorul Oficial Nr. 95-104 din 23.03.2018. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139922&lang=ro

²³ Monitorul Oficial Nr. 221-225 din 28.08.2020. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122845&lang=ro

²⁴ Monitorul Oficial Nr. 212-220 din 21.08.2020. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122773&lang=ro

²⁵ Monitorul Oficial Nr. 130-133 din 18.04.2023. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136554&lang=ro

²⁶ Monitorul Oficial Nr. 374-382 din 25.11.2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134207&lang=ro

²⁷ Monitorul Oficial Nr. 291-296 din 23.09.2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133416&lang=ro

²⁸ Monitorul Oficial Nr. 267-275 din 20.07.2018. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108814&lang=ro

Concluzii

Crizele globale și regionale nu pot fi tratate separat, având în vedere interconexiunile lor profunde și originile comune în deficiențele sistemului economic mondial. Economia actuală favorizează consumul excesiv și compromite resursele naturale. Activitățile de extracție, prelucrare și eliminare a materialelor generează diverse impacturi negative asupra mediului, inclusiv creșterea emisiilor de GES, punând în pericol atingerea obiectivelor esențiale de protecție a mediului înconjurător. Este imperativă promovarea unor politici mai riguroase pentru eficiența resurselor și promovarea economiei circulare în întregul lanț valoric, înlocuind modelele de afaceri tradiționale cu unele circulare.

Dezvoltarea durabilă constituie un pilon central al Programului de Guvernare, având ca obiectiv fundamental promovarea unei dezvoltări sustenabile și incluzive pentru Republica Moldova. Această orientare strategică este esențială nu doar pentru îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, dar și pentru alinierea la standardele și valorile europene, în contextul parcursului european al țării.

Pe data de 23 iunie 2022, Republica Moldova a marcat un moment istoric prin obținerea statutului de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană. Acest statut nu numai că reafirmă angajamentul țării către principiile democrației, statului de drept și respectarea drepturilor omului, dar și subliniază importanța dezvoltării durabile ca fundament al progresului și integrării europene.

În decembrie 2023, liderii UE au decis să deschidă negocierile de aderare cu Republica Moldova și au invitat Consiliul să adopte cadrul de negociere, după finalizarea etapelor relevante prevăzute în raportul Comisiei.

Pe parcursul aderării, Republica Moldova este obligată să se alinieze la mai multe documente de politică esențiale pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă adoptate pentru perioada 2020-2024 de către Comisia Europeană. Printre acestea se numără Pactul Verde European, Planul de Acțiune pentru Economia Circulară, Planul de Acțiune al UE „Către reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului”, Strategia Industrială pentru Europa, Strategia „De la fermă la consumator”, Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030, Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice și „Legea Europeană a Climei”. Aceste documente urmăresc conversia aspirațiilor politice în măsuri practice, având ca scop facilitarea unei tranziții verzi, inclusiv către o economie circulară, care să fie atât eficientă, cât și echitabilă din punct de vedere social, asigurând totodată predictibilitate și un cadru juridic transparent pentru realizarea obiectivelor propuse.

Totodată, este necesară ajustarea obiectivelor la nivel național conform următoarelor prevederi ale documentelor politice ale UE: Către o economie circulară: un program de zero deșeuri pentru Europa și Strategia Europeană pentru Materialele Plastice într-o Economie Circulară.

Adoptarea Programului de Promovare a Economiei Verzi și Circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 reprezintă un pas important în alinierea la obiectivele politice ale UE. Cu toate acestea, anumite deficiențe necesită remediere, cum ar fi completarea acestui program cu următoarele prevederi:

- inițiative pentru cercetare și inovare;
- schimb de informații și sprijin pentru abordări voluntare;
- acțiuni care vizează reducerea deșeurilor din plastic și promovarea soluțiilor circulare;
- dezvoltarea unei industrii sustenabile a materialelor plastice, axată pe reutilizare, reparare și reciclare.

Pentru a avea succes în inițiativele legate de gestionarea deșeurilor, în conformitate cu ierarhia lor, este necesară o schimbare esențială în atitudinea consumatorilor și în metodele de producție. Crearea de consumatori și producători responsabili este esențială pentru a produce această schimbare și pentru a atinge Obiectivele de Dezvoltare Durabilă. Aceasta reprezintă o provocare semnificativă pentru producătorii care pun produse pe piață, dar și o alegere responsabilă pentru consumatori în deciziile lor de cumpărare. Responsabilitatea Extinsă a Producătorului (REP) implică acțiuni prin care producătorii își asumă responsabilitatea pentru produsele lor pe tot parcursul ciclului de viață, inclusiv preluarea acestora pentru reciclare după utilizare. Acest sistem de "preluare" încurajează producătorii să proiecteze ambalaje mai bune pentru produse, să utilizeze materiale mai ușor reciclabile sau reutilizabile și să îmbunătățească durabilitatea produselor pe care le fabrică.

În același timp, eforturile trebuie intensificate pentru a atinge indicatorii cheie unde progresul a fost limitat, în special în ceea ce privește întreprinderile eco-eficiente (cu utilizarea rațională a resurselor), achizițiile publice ecologice și integrarea temelor de dezvoltare durabilă în curricula școlară.

Pentru a atinge obiectivele menționate mai sus, pot fi luate în considerare următoarele recomandări de politici:

1. **Consolidarea politicilor economiei circulare:** Introducerea unor reglementări mai stricte pentru a promova eficiența utilizării resurselor în toate industriile și pentru a stimula modelele de afaceri circulare care pun accent pe reducerea deșeurilor, reutilizare și reciclare. Stabilirea unor ținte măsurabile pentru sectoare precum construcțiile, manufactura și agricultura, pentru a încuraja practicile durabile.
2. **Parteneriate public-privat pentru inovație:** Încurajarea colaborării între guvern, industrie și mediul academic pentru a sprijini cercetarea și inovațiile în materiale durabile, design de produse ecologice și tehnologii avansate de reciclare. Oferirea de stimulente financiare pentru companiile care investesc în inovații verzi.
3. **Cadrul de Responsabilitate Extinsă a Producătorului (REP):** Impunerea schemelor REP pentru industriile cheie, asigurându-se că producătorii sunt responsabili pentru întregul ciclu de viață al produselor lor. Aceasta ar încuraja companiile să proiecteze produse mai durabile și reciclabile, să reducă deșeurile și să promoveze o economie circulară.
4. **Campanii de conștientizare a consumatorilor:** Lansarea de campanii publice de conștientizare pentru a promova consumul responsabil, încurajând cetățenii să aleagă produse durabile și să reducă deșeurile. Oferirea de informații despre beneficiile practicilor economiei circulare, inclusiv reutilizarea și reciclarea.
5. **Achiziții publice ecologice:** Stabilirea unor ținte ambițioase pentru achizițiile publice ecologice, solicitând ca toate contractele guvernamentale să prioritizeze produse și servicii ecologice. Aceasta ar stimula cererea de bunuri durabile, sprijinind economia verde.
6. **Inițiative de educație pentru dezvoltare durabilă:** Integrarea principiilor dezvoltării durabile și economiei circulare în curricula școlară națională, asigurându-se că generațiile tinere sunt educate cu privire la importanța protecției mediului, eficienței resurselor și consumului responsabil.
7. **Mecanisme de monitorizare și raportare:** Instituirea unui cadru robust de monitorizare și raportare pentru a urmări progresul către obiectivele de sustenabilitate, asigurând responsabilitatea la toate nivelurile. Acest cadru ar trebui să includă evaluări periodice și actualizări ale politicilor pe baza datelor de performanță.

Prin implementarea acestor recomandări, Republica Moldova poate accelera tranziția către dezvoltarea durabilă, aliniindu-se la standardele Uniunii Europene și obținând beneficii economice, sociale și de mediu pe termen lung.